

آثار باستانی و ارزش های تاریخی

جشن تیرگان

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی
انتشار: ۱۴ تیر ۱۳۹۱ ۴۰ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

جشن تیرگان فره کیانی- زمانی که روز تیر با ماه تیر برابر می شود، جشن شادی بخشی برگزار می شود که تیرگان نام دارد. تیر در اوستا تیشتریه و در پهلوی تشر نام دارد. در نوشته های اوستایی و غیرگاتهای تیر نام ایزدی است که در باریدن باران کمک می کند. در باورهای ایرانیان تیر نام ستاره ای بود که هر زمان که در آسمان پدیدار شود نوید باریدن باران را می دهد. برای چگونگی و تاریخ این جشن داستان های موجود است که اکنون به اشاره آنها می پردازیم. گروهی بر این باورند که این جشن به یادگار آرش کمانگیر است. در آن زمان ک

جشن تیرگان

فره کیانی- زمانی که روز تیر با ماه تیر برابر می شود، جشن شادی بخشی برگزار می شود که تیرگان نام دارد. تیر در اوستا تیشتریه و در پهلوی تشتتر نام دارد. در نوشته های اوستایی و غیرگاتهایی تیر نام ایزدی است که در باریدن باران کمک می کند. در باورهای ایرانیان تیر نام ستاره ای بود که هر زمان که در آسمان پدیدار شود نوید باریدن باران را می دهد. برای چگونگی و تاریخ این جشن داستان های موجود است که اکنون به اشاره آنها می پردازیم.

گروهی بر این باورند که این جشن به یادگار آرش کمانگیر است. در آن زمان که سپاه افراسیاب بر بخش بزرگی از سرزمین پهناور ایران چیرگی یافته بود و منوچهر پادشاه ایران را در طبرستان محاصره کرده بود. دو سپاه به سازش نشستند که قرار بر آن شد که از قله دماوند شخصی تیری پرتاب نماید و در هر کجا که این تیر بر زمین نشست، مرز میان ایران و توران باشد. از این رو پهلوانی از ایران که در تیر اندازی نامدار بود برای این کار برگزیده شد آرش تمام جان و توان خویش

را گذاشت و تیری را رها کرد که حامل جان وی بود. تیر رها شده از جان آرش از بامداد تا نیمروز در آسمان پرواز کرد، از کوه و دشت ها گذشت تا در کنار رود جیحون بر تنه درخت گردویی نشست. همانجا را مرز میان ایران و توران دانستند.

جشن تیرگان

داستان دیگری که برای جشن تیرگان بیان شده است، به خشکسالی در زمان فیروز پادشاه دوران ساسانی بر میگردد. در دوران این پادشاه هف سال تمام باران نبارید و بسیاری از مردم جان خویش را باختند و زمین ها خشک شدند. پادشاه و مردم با نیایش خود از پروردگار آرزوی باریدن باران کردند و پس از آن بارش شرو شد و سرزمین ایران از خشکسالی رهایی پیدا کرد. پیروزی ستاره باران تیشتر بر دیو خشکسالی اپوش است. امروزه زرتشتیان و برخی از ایران دوستان این جشن را گرمی داشته و بر برگزاری آن همت پیشه کردند. روز پیش جشن خانه و بیرون آن را جارو کرده و پاکیزه می کنند. سپس سر و تن خویش را شستشو داده و تن پوشی نو می پوشند. یکی از ویژگی های تیرگان این است که بانوان نخ تیر و باد را به مچ دست می بندند و آن را در روز باد که می شود ده روز آینده از آن، بر بلندی به باد می سپارند. در نسک نوروز تا نوروز آمده است که در کرمان

کوچکترها این سروده را همراه با تخ تیر و باد می خوانند:

غم برو شادی بیا

تیر برو باد بیا

خوشه مرواری بیا

محنت برو روزی بیا

آب پاشی در جشن تیرگان

یکی دیگر از مراسم شادی بخش این جشن این است که مردم به یکدیگر آب می پاشند. کسانی که در نزدیکی رودخانه و جوی ها زندگی می کنند به کنار آنها رفته و با شور بیشتر اینکار را انجام می دهند. آب روشنایی ست و این روشنایی می توانند شادی تن و جان مردم را افزایش دهد تا بتوانند نیرو گرفته و برای پویا سازی هر چه بهتر جهان تلاش کنند.

(یکی دیگر از مراسم های روز جشن تیرگان چک و دوله است. برداشت از نسک نوروز تا نوروز:)
زرتشتیان یک روستا یا محله، روز قبل از جشن تیرگان، دوشیزه ی میانسالی را بر میگزینند. کوزه سفالی سبز رنگ و دهان گشادی به او می دهند. این کوزه دوله نام دارد. او در دوله آب می ریزد این آب بیشتر از سرچشمه ی قنات بر می دارد و دستمال سبز ابریشمی بر روی دهانه آن می اندازد. آن را به پیش همه می برد تا کسانی که مسایل هستند شیئی کوچک مانند انگشت،

سنجاق سر، موگیر، سکه و مانند آنها را در آب دوله بیندازند و در دل خود نیتی داشته باشند. دوله را به زیر درخت سبز می برد این درخت اغلب درخت مورد یا سرو است. در روز جشن تیرگان همه افرادی که در دوله شیئی انداخته اند و با خود نیت و آرزویی دارند گرد هم می آیند. دوشیزه مسئول دوله را از زیر درخت به میان جمع می آورد. در فال گیری چک و دوله بیشتر بانوان شرکت دارند و سالخورده هایی که در میان آنها حضور دارند، با صدایی بلند دوبیتی هایی می سرایند. سپس دخترک دست در دوله می کند و یکی از چیزهای داخل آن را بیرون می آورد و صاحب آن متوجه می گردد که شعری که خوانده شده است مربوط به نیت و آرزوی او بوده است.

این جشن فرخنده و پرشکوه و شادی بخش را به همه ایرانیان شادباش می گویم و آرزوی شادمانی و شادکامی را برای تک تک شان دارم.

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «جشن تیرگان»، پارسیان دژ، ۱۳۹۱.

خواندن مقاله و پیوست های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<http://parsiandej.ir/articles/1170/pdf/جشن-تیرگان.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵